

Alvorlige neurologiske symptomer, veileder - NEV - SSHF

Side 1 av 4

Dokument ID:
II.SOK.NEV.1.2-9Godkjent dato:
06.11.2024Gyldig til:
06.11.2026Revisjon:
5.07

Somatikk Kristiansand/Neurologisk avdeling SSHF/Fagprosedyrer og pasientrelaterte tema/Fagprosedyrer generell neurologi - sykepleiefaglig

1. Hensikt

Veilederen skal være til hjelp for å utføre og vurdere viktige observasjoner ved undersøkelse av pasienter med alvorlige symptomer fra sentralnervesystemet, CNS. Hensikten er å oppdage eventuell forverring tidlig, slik at man kan iverksette tiltak.

2. Omfang

Veilederen gjelder for offentlig godkjente sykepleiere, hjelpepleiere og helsefagarbeidere som utfører helsehjelp til voksne pasienter med alvorlige symptomer fra CNS. Det kan være pasienter med hjerneslag, hjernesvulst, postoperativt etter inngrep i CNS, traumatisk hodeskade, commotio eller andre pasienter med bevissthetsforandringer (4,5).

3. Sjekkliste

Bevissthetsnivå – Glasgow Coma Scale (GCS) (1,3)		Øvrige observasjoner (2,4,5,6)
Øyeåpning (Ø)	4. Spontant	<ul style="list-style-type: none"> - Pupiller: Størrelse, ulikhet og lysreaksjon - Lekkasje av blod eller CSF væske fra øre eller nese - Kvalme, brekninger eller oppkast - Hodepine: Styrke, varighet og lokalisasjon
	3. På lyd	
	2. På smerte	
	1. Ingen	
Språk (S)	5. Orientert	- Svimmelhet eller ustøhet
	4. Forvirret	- Vannlating, OBS retensjon
	3. Ord	- Kramper: Fokale, generaliserte eller status epilepticus
	2. Lyder	- Brillehematom, symptom på skallebasisfraktur
	1. Ingen	- Pareser (ekstremiteter, svelg eller fascialis)
Motorisk respons (M)	6. Følger oppfordringer	- Nakkestiv
	5. Lokaliserer	- Respirasjon: Normal, hurtig, langsam, Cheyne-Stokes eller snorkende
	4. Normal fleksjon/Avverge	- Gjesping eller hikke
	3. Abnorm fleksjon	- Synsforstyrrelser
	2. Ekstensjon	- Blodtrykk, puls, respirasjonsfrekvens, oksygenmetning, temp. (TILT, føres på TILT skjema). OBS stigende blodtrykk og synkende puls (Cushings respons).
	1. Ingen	
GCS - score = Ø+S+M		

		Alvorlige neurologiske symptomer, veileder - NEV - SSHF			Side: 2 Av: 4
Dokument-id: II.SOK.NEV.1.2-9	Utarbeidet av: Halvor Øygarden, overlege. Rev. Ivana Novoselac, fagsykepleier	Fagansvarlig: Halvor Øygarden, overlege.	Godkjent dato: 06.11.2024	Godkjent av: Eli Torgrimsen	Revisjon: 5.07

Somatikk Kristiansand/Neurologisk avdeling SSHF/Fagprosedyrer og pasientrelaterte tema/Fagprosedyrer generell neurologi - sykepleiefaglig

Smertestimulering (1, 3)

Punkter til smertestimulering

Hvis pasient ikke reagerer med øyeåpning spontant eller til lyd forsøkes smertestimulering, trykk med økende styrke i 10 sekunder:

1. Trykk på fingertupp
2. Klem på trapezius
3. Trykk supraorbitalt

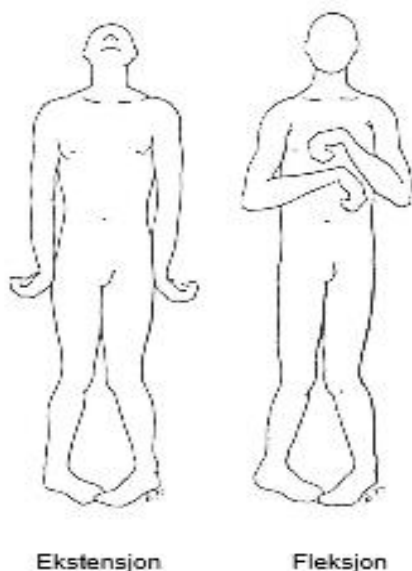
Det anbefales ikke å trykke på negleseng da gjentatte trykk kan medføre skade. Man fraråder å gni knoker på sternum, eller trykke bak kjevebein da det kan være vanskelig å lokalisere presist.

Abnorm fleksjon (1,4)

Unormal bøyebevegelse. Lokaliserer ikke smerte. Ofte ser man en fleksjon i overekstremiteter kombinert med ekstensjon i underekstremiteter.

Ekstensjon (1,4)

Strekker i over- og underekstremiteter. Dette er en primitiv bevegelse, ofte med dårlig prognose.

Bevægelsesmønstre ved fleksjon

Modificeret med tilladelse fra Van Der Naalt 2004
Ned Tjdschr Geneeskd

Abnorm Flexjon

Langsamt stereotypisk
Armene holdes ind over
brystkassen
Underarmene drejes
Tommelfingrene fastholdes
Ekstenderede ben

Normal fleksjon

Hurtige bevægelser
Varierede
Armene holdes væk
fra kroppen

 SØRLANDET SYKEHUS		Alvorlige neurologiske symptomer, veileder - NEV - SSHF			Side: 3 Av: 4
Dokument-id: II.SOK.NEV.1.2-9	Utarbeidet av: Halvor Øygarden, overlege. Rev. Ivana Novoselac, fagsykepleier	Fagansvarlig: Halvor Øygarden, overlege.	Godkjent dato: 06.11.2024	Godkjent av: Eli Torgrimsen	Revisjon: 5.07

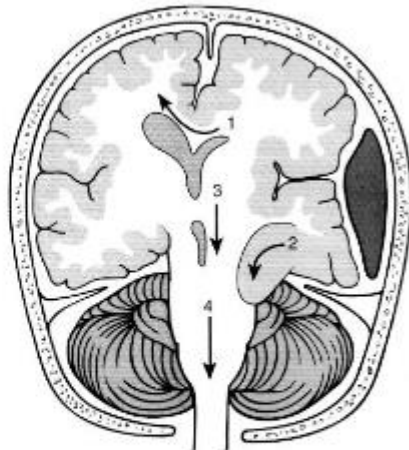
Somatikk Kristiansand/Neurologisk avdeling SSHF/Fagprosedyrer og pasientrelaterte tema/Fagprosedyrer generell neurologi - sykepleiefaglig

Observasjon av øyne og pupiller (4,6)

- Små pupiller, miosis:
- Påvirkning av opiat og barbiturater
- Skade i pons

- Store pupiller, mydriasis:
  - Påvirkning av sentralstimulerende midler (for eksempel amfetamin)
  - Pupille relaxerende medikament (Atropin)
  - Etter epileptisk anfall
  - Etter hjertestans

- Anisokori, ulik store pupiller
- Ptose, hengende øyelokk
- Blikkdeviasjon
- Solnedgangsblikk: Pupiller deviert under horisontalplanet. Dette kan tyde på hjernestamme-påvirkning.

Ved økt intrakranielt trykk kommer N.Okulomotorius i klem, det medfører pupilledilatasjon, treg eller manglende lysreaksjon. Det kommer først på den side der det er mest trykk/skade (ipsilateralt). Dette er et tegn på transtentoriell herniering. Pupillereaksjon er et viktig men sent tegn på trykkstigning.

Transtentoriell herniering:

 SØRLANDET SYKEHUS	Alvorlige neurologiske symptomer, veileder - NEV - SSHF				Side: 4 Av: 4
Dokument-id: II.SOK.NEV.1.2-9	Utarbeidet av: Halvor Øygarden, overlege. Rev. Ivana Novoselac, fagsykepleier	Fagansvarlig: Halvor Øygarden, overlege.	Godkjent dato: 06.11.2024	Godkjent av: Eli Torgrimsen	Revisjon: 5.07

Somatikk Kristiansand/Neurologisk avdeling SSHF/Fagprosedyrer og pasientrelaterte tema/Fagprosedyrer generell neurologi - sykepleiefaglig

4. Linker

[Neurologiske observasjoner – registreringsskjema Nev SSHF](#)

5. Referanser

1. www.glasgowcomascale.org
2. Care of the patient with mild traumatic brain injury. Glenview (IL): American association of Neuroscience Nurses, Association of Rehabilitation Nurses; 2011. 35 p. (161 references)
3. G. Teasdale: *Forty years on: updating the Glasgow Coma Scale (2014)* (*Nursing Times*; 110:42,12-16)
4. L. Högvall. Neurologiske observasjoner, Nevrointensiv, OUS, januar 2016.
5. Norsk Neurologisk Forening. Kvalitetsutvalget. Veileder i akutt neurologi. 2016, IX.
6. T. Sundstrøm, K. Wester, M. Enger et al., *Skandinaviske retningslinjer for akutt håndtering av voksne pasienter med minimal, lett eller moderat hodeskade* (*Tidsskr Nor Legeforen* 2013:133).

Kryssreferanser

[II.SOK.NEV.1.7-4](#)

[II.SOK.NEV.3-9](#)

Eksterne referanser

[Alvorlige neurologiske symptomer, registreringsskjema - Nev SSHF](#)

[Alvorlige neurologiske symptomer, veileder - Metoderapport - Nev SSHF](#)